

רשמה א.ב.

פרוטוקול מספר 21/ג'
מישיבת הוועדה לענייני פנים
שהתקיימה ביום ג', א' בסיון תשי"ח - 20.5.58
בשעה 09.00

משתתפים:

- י. ריפתין - יו"ר
- ד. בר-רב-האי
- ע. דגני
- ד. הכהן
- ח. לגדאו
- א. עבאש
- ש. פרלשטיין
- י. שופמן

מוזמנים:

- מר רוזנטל - משרד המשפטים
- מר מלרון - משרד הפנים
- מר סילברסטון - משרד הפנים

- מר שיפטן { נציגי
- עו"ד הוכשטיין { מרכז
- עו"ד בר { השלטון
- מר כץ { המקומי

- מר שריר {
- מר כספי { נציגי
- ד"ר ארהרד { חברות
- מר זיליסט { הביטוח
- מר שלו {

חוק שירותי הכבאות, תשי"ח - 1958

סדר-היום:

היו"ר י. ריפתין:

אני פותח את הישיבה.

קיבלנו מספר תזכירים מגופים שונים בענין החוק הנדון, ובטרם ניכנס לדיון בסעיפיו, הזמנו את נציגי הגופים להעיר את הערותיהם.

מר שיפטן:

יש להעיר כי הפרסום סביב החוק פעל בינתיים פעולה שלילית. שטח הפעולה שעליו אנו מדברים היה מבוסס עד עתה על משק של תרומות, ואילו ברגע שנודע כי עומד להתפרסם חוק - הולך הענין ונהרס. וטוב אפוא שהוועדה תזרז את קבלת החוק.

אעיר את הערותי לפי סדר הסעיפים כפי שמופיע בתזכיר

ששלחנו לוועדה.

סעיף 6 מאפשר לתת לרשות הכבאות סמכות להוציא צוויים החלטיים. היות והמדובר בכל תחנות הכיבוי בארץ, יש לדעתנו לצמצם את הסמכות של מנהל המדור לשמירת קרקע במתן צוויים החלטיים לפי סעיף 6. כי הצוויים הללו עלולים לחייב הוצאות כספיות ניכרות, ואנו מציעים אפוא להגביל סמכות זו.

האם הכוונה היא להגביל את הסמכות או את מכוח הכסף?

ח. לנדאו:

היות וזהו שטח עצמאי, אנו רוצים שבתחום הפיננסי תהיה עצמאות לשלטון המקומי.

עורך הובשטיין:

מר שיפטן: עד כה לא ביצע מנהל המדור את החוק ולא ניצל את סמכויותיו, אבל הוא יכול לעשות זאת בכל עת ואז תצטרך הרשות המקומית לקבוע תקציבים באופן עיוור. אנו מציעים אפוא להגביל סמכות זו ולהתנות באישור נוסף.

אשר לסעיף 12 - הסעיף הזה קובע היטל לכבאות-אש. "היטל" אנו קוראים בדרך כלל לתשלום עפ"י חוק עזר. ואמנם אנו בדעה שצריך להסמיך את אגוד הערים או את הרשויות המקומיות להטיל היטל לצרכי כיבוי, ולא להטיל זאת כהוספה לארנונה הכללית. כיוון שמארנונה כללית משוחרר חלק ניכר של המוסדות הציבוריים, תהיה ההכנסה מההיטל גבוהה יותר וצודקת יותר. נוסף לכך, אם התשלום יתווסף לארנונה, התושב ירגיש רק בגטל מסים נוסף ולא במטרה שלשמה הוטל העומס. הצעתנו אומרת אפוא: היות והחוק רוצה לפתור את בעיית הארגון והמימון, הרי לגבי המימון סעיף 12 אינו מספיק. ייתכן שחוק הכבאות בביצועו יעלה יותר מכל תחנות הכיבוי עד כה. אנו מציעים אפוא הסמכה להיטל. אשר לפרטים, אנו חושבים שההיטל צריך להיקבע לפי מטר שטח ולפי מטר-מעוקב לבניה. כי שריפה יכולה להיות גם במבנים וגם בגידולים וקוצים.

ואם מדובר על הכנסות, אנו חושבים שהסעיף בדבר אחוזים מהפרמיה צריך לכלול גם אחוזים מהפרמיה המשתלמת מארנונה לבזקי מלחמה. כי זהו אמנם ביטוח ממלתי, אבל הוא נעשה על יסוד ביטוח עסקי; מי שמשלם - בהנה.

לדעתנו יש לחשוב על מקור הכנסה נוסף, כי הוא גם מקור לשריפות, והוא רכבת ישראל המחזיקה רבבות קילומטרים של פסי-קוצים ברשות. לדעתנו גם זה יכול להיות מקור מהכנסה, אף אם יצטרכו להוסיף כמה פרוטות לכל כרטיס נסיעה ברכבת.

לגבי סעיף 12 צריך לחשוב אפוא בארבעה כיוונים: פוליסות לביטוח-רכוש; פוליסות לכיבוי אש; ארנונה לבזקי מלחמה; ותשלום מרכבת ישראל. כמו-כן אנו מציעים כמובן שגם תקציב המדינה יתן את חלקו מדי שנה בשנה למטרה זו.

בכמה אתם מעריכים שיסתכם הסכום כולו להפעלת החוק הזה?

ח. לנדאו:

מר שיפטן: על השאלה הזאת קשה לענות. כי בת"א בלבד צריך יהיה להקים עוד שתי תחנות נוספות לפחות. לדעתי, כדי לפתור את הבעיה כולה יהיו דרושים מיליונים.

חסרה בחוק הגדרה מהו "כבאי". וזוהי הגדרה חשובה מאד, כיוון שהיא צריכה לכלול את כל הסוגים האפשריים: כבאי שכיר, כבאי מגוייס בתקופה מסוימת, כבאי מתנדב (במידה שיש עוד כאלה בארץ). נוסף לכך, במספר חוקים כתוב שלצידן משטרה יש סמכות לגייס אדם מהרחוב לכיבוי שריפה, וההגדרה "כבאי" צריכה לחול גם עליו. כן יש אנשים המתנדבים לכיבוי שריפה בתחילתו גם מבלי שנקראו לכך. החוק כפי שהוא עכשיו אין בו שום הגדרה, ולדעתנו זהו ליקוי רציני.

בסעיף 3 הנוסח אינו ברור. מדובר בו על "דיוור". לא באמר שהכוונה היא לאחסון הציוד והאנשים בשעת כוננות, ולא לדיוור ממש. שום רשות כבאות אינה חייבת לספק דיוור לכבאים.

סעיף 3(4) מטיל חובה לתאם סדרי כבאות. את החובה הזאת בוכל לקיים רק אם יתוקנו החוקים הנוגעים לכך בצורה שתהיה לנו סמכות שלא לתת רשיון לעסק או לבניה אלא לאחר ביקורת מצד רשות הכבאות, תמורת תשלום ותעודה. אחרת אין כל אפשרות לבצע סעיף זה. כיום יש מספר רשויות מקומיות העושות זאת באופן בלתי חוקי, אבל ברגע שהתושב מתעקש - אי-אפשר להפעיל זאת.

מר שיפטן:

בסעיף 7 דשאי שר הפנים לשנות או לבטל פרט בהצעת התקציב, וכן להוסיף עליה. אנו רואים בכך חידוש, ולדעתנו רשות הכבאות היא סוברנית ורשאית לקבוע את תקציבה. שר הפנים יכול לאשר אותו או לא, אבל הרשות לשנות היא חידוש. אנו מציעים אפוא שהדבר יהיה מותאם לחוק העיריות.

סעיף 8(ב) מזכיר את האפשרות של איגוד ערים. החוק הקיים של איגוד ערים אינו תואם את החוק הזה, וצריך יהיה לשנותו בהתאם. אם הרשות המקומית שבה נמצאת התחנה לא תהיה מיוצגת ברשות הכבאות ב-60% - לא יהיה מי שיראה עצמו אחראי לפעולת התחנה. אנו חושבים שציוציוציה של 60% של הרשות המקומית שבה נמצאת התחנה הראשית לא יפגע בשום עקרון דימוקרטי. כולם מעוניינים שהתחנה-האם הנמצאת ברשות מקומית מסוימת תהיה גדולה ומפותחת ככל האפשר, וזאת אפשר יהיה להשיג ע"כ שאותה רשות מקומית תהיה מיוצגת בניהול ב-60%.

סעיף 8(ד) אף הוא עומד בסתירה לפקודת העיריות. לפי פקודת העיריות פקיד שכיר של הרשות אינו יכול להיות חבר בוועדה. פה ייווצר אפוא תקדים מסוכן, כי מפקד יחידת הכיבוי יכול להיות חבר בעל זכות דעה בוועדת הכבאות. בענין זה אנו מציעים ללכת בעקבות פקודת העיריות.

סעיף 10 קובע ששר הפנים יכול לחייב רשות כבאות להעסיק את יחידת הכבאות גם מחוץ לתחום. אנו מציעים להשלים את הסעיף: באותם התנאים שייקבעו ע"י רשות הכבאות. לא ייתכן שהדבר ייעשה ללא תנאים או שהתנאים לכך ייקבעו מגבוה. מי שזושא בעול הכספי צריך לקבוע את התנאים.

כמו-כן באותו סעיף איננו רואים שכתוב כי עצם ההעסקה ותנאי השירות ייקבעו בהסכמת רשות הכבאות. עלול להתפרש מכך שיש כאן אחריות כפולה: לבעלים מקומיים ולבעלים ארציים. במידה שהבעל הארצי מטיל מרות, הדבר צריך להיעשות באמצעות הבעלים המקומיים.

בסעיף 13 אנו חושבים שהתשלומים בעד השירותים צריכים להיקבע ע"י חוקי עזר של רשות הכבאות. איננו חושבים שאפשר להתקין זאת בצורה אחידה לארץ כולה, או שרשות מרכזית צריכה לקבוע תשלומים מיוחדים לכל מקום ומקום לחוד. צריך להיות מחירון מקומי שייקבע ע"י חוקי עזר של הרשות המקומית או רשות הכבאות.

בסעיף 20 מדובר על ענשים. אנו מציעים שאותם חוקי עזר שרשות הכבאות תצטרך לחוקק לשם ביצוע החוק יכללו גם את העשים וגם את הקנסות, וגם קביעה בקשר לשיפוט, ושהקנסות יועברו לתקציבה של רשות הכבאות. בענין זה צריכה להיות אפשרות שהכבאים יהיו מוסמכים גם לפעול כפקחים. כי שטח הפעולה של כיבוי עלול להיות גדול פי כמה מזה של רשות מקומית, ואותו כבאי צריך אפוא להיות גם מוסמך כפקח כדי שיוכל לפעול בשתי הצורות כדי להגיש משפט נגד מי שעבר עבירה כמוגדר בחוק.

מתוך סעיף 21(2) עלול להשתמע כאילו שר הפנים ימנה את מפקדי היחידות לדעתנו צריך השר להתקין תקנות רק בדבר דרכי הניהול. עכ"פ, מוטב שיהיה כתוב "בדבר דרכי הניהול". אנו מציעים שתמינוי ייעשה ע"י יחידת הכיבוי, ורק כבאים מחוזיים וארציים יתמנו ע"י שר הפנים. אנו מציעים גם ששדרי הביטוח של כבאים ותשלום ביטוח עבור שימוש בבליים מגוייסיים יהיו כלולים בתקנות של שר הפנים. אלו הן בעיות שמי שאינו עוסק בהן אינו מכיר אותן. עד כה השטח הזה לא היה מוגדר. להבא הכל ייראה לעינינו. למשל, לפי הפוליסות הנוכחיות ביטוח כלי-רכב חל רק בדרכים שבהן מותר לנסוע לפי התקנות של משרד התחבורה. מכונת כיבוי אינה שואלת על כך. כלומר: אם מכונת כיבוי נוסעת בדרכים שאינן מאושרות, הביטוח אינו חל עליה. נוסף לכך, נזקים יכולים להיות לאדם גם כשאינו מפסיד את כושר עבודתו. יכול אדם לאבד את חוש הטעם שלו לכל ימי חייו, וזה לא יהיה כלול בביטוח לאומי. השר יצטרך אפוא להתקין תקנות מדוייקות שיאפשרו כיסוי מלא של כל המקרים. איננו חושבים שפרטים אלה צריכים להיות כלולים בחוק, אבל השר צריך יהיה להתקין תקנות מתאימות.

צריך למצוא גם פתרון ביחס לכבאים מתנדבים. צריך למצוא סידור שכבאי מקרי יהיה מבוטח ע"י הממשלה בביטוח לאומי, או - במקרה של הג'א - שזה יכלל בשירות המילואים. צריך לעשות זאת בצורה שאדם ירצה לעזור.

מר שיפטן:

אשר לתקציב - ניהול ותקציב הם שני דברים שונים. בהערוותינו הצענו שההשתתפות בתקציב ההוצאות במקרה של איגוד ערים תהיה לפי שיטה משולבת, גם לאוכלוסיה וגם לשטח. כרגע נראה לנו שהשיטה המשולבת צריכה להיות שטח קרקע ומס'צ בניה. כי בדרך כלל הר' מדובר על רכוש ולא על נפשות. ורכוש לגבי כיבוי מתחלק לשניים: מבנים ותחולתם, וגידולי קרקע. וכך אנו רואים את השיטה המשולבת. שיטה כזאת קיימת למשל גם בענין חיבורי-מים, וזה מתאים גם לענין הנדון.

העקרונות של השתתפות בהוצאות, הוא צריך לענין לחוק, והחוק צריך לקבוע שזאת תהיה שיטה משולבת של שטח ומס' - מעוקב בניה.

כל השיטה הזאת מוצדקת לדעתנו רק בדליקות שאינן יזומות. אבל במידה שאדם גורם לדליקה יזומה, כמו הבערת קוצים, החוק צריך לאפשר להגיש לו חשבון מלא עבור הכיבוי. אין החוק צריך להגיש עזרה חינם לאדם המדליק קוצים ללא אישור.

מר רוזנטל:

אבל צריך יהיה אז להבהיר בביהמ"ש שהוא אמנם הדליק זאת בכוונה.

מר שיפטן:

ייתכן.

אשר לסעיף 20 - החד החידושים אצלנו הוא נכונותם של אנשים לכבות כל אש בתחילתה ובאמצעים העומדים לרשותם. הסעיף הזה אינו קובע עונש למי שמפריע לאנשים שאינם כבאים לכבות שריפה בתחילתה. למשל: מנהל ביה"ד המונע מפועליו לכבות בשעות העבודה שריפה הפורצת בסביבות ביה"ד. לדעתנו צריך להעניש אדם המפריע לאנשים המוכנים לכבות שריפה בתחילתה.

והערה אחרונה לסעיף 13. מה שכתוב בו נכון כשרשות כבאות זהה עם רשות מקומית וכשמדובר על גביית תשלום מאת תושב. זה אינו פותר את בעייתתה של רשות הכבאות הצריכה לגבות כספים מרשות מקומית. וכאן אנו עלולים להסתבך. חייבת להיות הוראה בחוק שתבטיח גביית כספים מאת רשויות מקומיות, אם ע"י ניכוי ע"י משרד הפנים או בצורה אחרת.

סעיף 13 אינו פותר גם את בעיית הגבייה מאדם או גוף משפטי שמחוץ לשטח השיפוט. וגם זאת צריך לפתור.

עו"ד הוכשטיין:

הערוותינו לחוק יש להשלימן באלו של עיריית ת"א, שהומצאו לחברי הוועדה. אנו דנים עתה במסגרת אחת על שתי הצעות התיקונים.

ח. לנדאו:

מבלי להיכנס לפרטי הסעיפים, לדעתי עומדת לפנינו בעיה יסודית ביותר. מציעים לנו למעשה ארבעה מסיים חדשים, ואני מבקש לדעת: במה המדובר? מהו כיום מצבם של שירותי הכבאות, ומהו תקציב החזקתם ופיתוחם במשך מספר שנים? כיצד תוכל הוועדה להחליט על היטלים כלשהם כשהיא אינה יודעת במה המדובר? האם במיליון? באהבועה מיליון? כמה? כי הבעיה היא יסודית: איך מממנים שירותי כבאות בארץ?

ש. פרלשטיין:

לא שמענו פרטים על המצב הנוכחי. האם הוא משביע רצון, והאם יש צורך בשינויים רדיקליים בצאלו שמציע החוק? הייתי מבקש גם שנציגי המרכז לשלטון מקומי יטבירו לנו מהו המצב הנוכחי, במה הליקוים ומדוע הצורה המוצעת בחוק דוקא היא המתאימה ביותר להסדר הענינים. כי שמעתי שהענין כולו מסתכם בארבעה עד חמישה מיליון לירות כבר בהתחלה, כולל הציוד הקיים, ללא התוספות שיהיו דרושות בציוד ובאנשים.

י. שופמן:

כבר בעת הקריאה הראשונה עוררתי בכנסת מספר שאלות. פה מדובר על 10% מפרמיה לביטוח. האם ידוע מהו הסכום הכולל של ביטוח נגד אש במדינה? ומהו הסכום שיתקבל מה-10%? והאם לקחו בחשבון את חובת הביטוח של נכסים, ומה דעתכם על כך בתור אנשים המטפלים בבעיה זו יום-יום?

ד. הכנה:

הרשויות המקומיות צריכות לשאת באחריות לשירותי הכבאות בשטח שיפוזן. החוק צריך להייב אותן להיות קשורות במאות בשטחן, ולתת להן יד מפשיה בכל הנוגע לאמצעים הסמטאיים ולהיטלים הדרושים. אינני מבין מדוע נכנס פשרד הפנים לענין הזה הצריך להיות נתון כולו בידי הרשויות המקומיות. ומה שמעתי עד כה לא שינה את דעתי בנוהג זה. לא הוצארו כל עובדות המוכיחות שההיטלים כיום אינם מספיקים ושהוצרכים אינם מסודר, אלא פשרד הפנים רוצה להיכנס לדברים שאינם שייכים לו. אנו צריכים להצדק את הציבור לנהל שירות כזה בעצמו. גם תשובתו של שר הפנים בעת הקריאה הראשונה למענהי זה לא סיפקה אותי.

ה. תיכין י. ריפתי:

הכנסת רצה בשאלה זו והצביעה על החוק בקריאה ראשונה, ואנו עוסקים עכשיו בפירוש החוק ולא בשאלה למי הוא דרוש. אין בסמכותנו לדון בשאלה פקודת ראות שהעלה ח"כ הפהן.

א. עצמאי:

אני מצטרף למקשתם של ח"כ לבדאו ופרלשפיין. מה מצב העניינים כיום? איננו יכולים להיכנס לדיון בפניהם לפני שקבל תומר סלא על המצב כיום. מהו המצב בהתיישבות, באזורי יפיתוח, במעבדות?

ע. ר. גורביטשיץ:

לשאלתו של ח"כ הפהן: השלטון המקומי יש לו דעות שונות ביחס לכוונת השירות הזה. יש חושבים שצריך להפשיך בקישים, אם כי אלה בפועל. החוק הנוכחי יכול להסדיר את ענין הכבאים, ואפשר לעשות זאת באמצעות פקודת העיריות ופקודת הפועלות המקומיות. אין השלטון המקומי שם לקבל עליו שירות נוסף שיהייב אותו בהוצאות מספיות. אם יש לו הוצאות - הוא זקוק גם לאמצעים, ומשום כך צריך היה לקבוע מה תהיה השתתפותן של הרשויות המקומיות והממשלה בהחזקת שירות זה, בצורה יסודית ומבוססת.

הצטננו כאן הצעות שונות ביחס למקורות הכנסה. אילו היה חוק ביטוח ארצי על כל הנכסטים, היינו יכולים לקבל באמצעות פרמיה את ההיטל הנדרש מכל הנכסטים. אבל המציאות שונה. מרבית הנכסטים אינם מבוססים, בייחוד אדמות הקלאיות ששם פורצות רוב השריפות, ואין לנו אפשרות להגביע אליהן בצורה מרובזת באמצעות פרמיות. ההיטל הנדרש מהאדונות לבעק מלחמה נכנס לקרקע את האצוהים כולם. כי הפרמיה על רכוש מבוסס לא תקיף את כל הנכסטים שאנו צוחים להם שירות.

ד. הכנה:

מה בנוגע לרשות מקומית שבכאים עובדים בה בהתנדבות ושאינה רוצה להטיל היטל על התושבים?

ע. ר. הרבשטיין:

ההתנדבות תולכת ויורדת פדי יום ביומו. ואם כבר מדברים על חוק, האנשים בעולם יותר ויותר אפאטיים לשירות בצורה התנדבות. אשר להיקף התקציב, אני חושב שפשרד הפנים הקר בשעתו בשאלה זו, והביא לתשופת לבנו שהשלטון המקומי משתתף בסכומים, אבל הסכומים שאנו דורשים משתלמים בלאו הכי בצורה זו או אחרת. אין שירות מבני אש מתקיימים מן האויר. אוספים בספים מתרומות, ללא סדר וללא ביקורת, וטוב שיהיה הפשרד וחוק בענין זה.

אשר למצב הנוכחי, איננו יכולים לומר שהוא מסביע רצון מבחינת השירות. יש צורך להרחיב את השיחה ולהקיש ישוגים שאינם יכולים לשאת את עצמם. פשוט כך הצענו גם את חוק איגוד ערים שיבוא לפתור את בעיית ההשתלטות על שטחים שאינם כלולים ברשות מקומית כלשהי.

לא נראה לי שהממשלה תכניס בקרוב הצעת חוק מהייב של ביטוח כל הנכסטים. לכן הפרמיה הזאת מהווה רק חלק מההכנסה של השלטון המקומי, ולא ייתכן שיהיו נכסטים משוחררים מתשלום כלשהו בעד שירות כיווני-אש. אם להקיש הכל - יש צורך בתוספת מס.

פ. שיפשו:

מפעם לפעם אנו שומעים באילו זה שירות המתנהל בהתנדבות ושואלים למה נעשה כשגה ונעמית על עצמו שירות-התנדבות כזה בתקציב כלא. אך המציאות שאינה כזאת. בשירות כבאות כיום כמעט שאין מתנדבים. ההתנדבות מתבטאת היום בשני דברים בלבד: בהנהלת - ודבר זה לא תמיד הינו, ובהתנדבות בהתנדבות, וגם זה לא טוב. אם בת"א יש כיום רק תחנה אחת, זוהי תוצאה של תרומות בהתנדבות, במקום שיהיו 3-4 תחנות.

עו"ד בר: עיריית ת"א שלחה באפריל תזכיר לשר הפנים, עם העתק לוועדת הפנים. ההעדות הן בעיקר טכניות. גם עיריית ת"א אינה ששה לקבל עליה את השירות הזה, אבל דעתה היא שהגיע הזמן להסדר ארצי שרק באמצעותו נתגבר על קשיי ההתנדבות. והייתי מבקש שבעת ניסוח החוק תביאו בחשבון את הערותינו לנוסח הקיים.

מר כץ: בעקבות הערותיו של ח"כ הכהן, למען הסדר אנו צריכים להעיר שגם לי ידוע כי המצב הקיים אצלנו בהתנדבות הוא יוצא דופן בארץ. פרש לשני מהגנים אצלנו בעיריית התנדבות מתנחל כל שירות הכבאות בהתנדבות, אבל זהו באמת מקרה יוצא-מן-הכלל, וגם אנו סרנישים באורך של תיאום ארצי בגלל העבודה שישנה זו עושה ומגיע לכל מיני מקומות ונתקל בקשיים מרובים הניתנים לפתרון רק בעזרת העירייה. הבעיה היא איך להתגבר על הקשיים התקציביים שהוק זה מעמיס על התנדבות המקומיות. אבל אין ספק שהחוק דרוש.

היו"ר י. ריפתין: קיבלנו מספר תזכירים בעניין זה, ונמצא את כל החומר להבדיל הנוכחי. יש העדות של עיריית ת"א וכך של עיריית חיפה.

בישיבה זו עלינו עוד לשמוע את נציגי חברות הביטוח שהוזמנו להעיר את הערותיהם, ובאחת הישיבות הקרובות נשמע גם סקירה מפורטת פני נציגי משרד הפנים.

ש. פרלשטיין: הייתי מציע להזמין לאחת הישיבות גם את נציגי מרכז מכבי-האש כדי לשמוע מהם פרטים על המצב הקיים. יש פיוס גוף ארצי של מכבי אש, וכדי לשמוע מה בפיהם.

ע. ויצמן: האם נתקבל תזכיר ממרכז המועצות האזוריות של המרכז הקלאמי לעניין זה? אם לא, הייתי מבקש להזמין גם אותם.

היו"ר י. ריפתין: לדבריו של ח"כ פרלשטיין: - ידוע בצבור שהוועדה עוסקת בחוק זה, וכל מי שיש לו מה לומר - פנה לוועדה. בכל אופן, אנקש ממשרד הפנים שיגדירו את הדבר.

לדבריו של ח"כ דגני: - אני באחד חבר מנסה קיבלתי מכתב ממנהלוקה למועצות אזוריות במרכז הקלאמי, אבל באופן רשמי, כיו"ר ועדת הפנים, לא קיבלתי. בכל אופן, אברהם גם עניין זה.

מר פלינג: רצוי היה להזמין גם את נציגי משרד החקלאות, הממונה על חוק פניעת שריפות.

היו"ר י. ריפתין: חברות הביטוח הגישו לוועדה תזכיר בו הם מתמרמרים על אי-הצדק במשפט האומר שאלה המבטחים את עצמם - עליהם יפול העול, ואילו העול לא יפול על אלה שאינם מבטחים את עצמם. הזמנו אותם לישיבה זו כדי לשמוע מה בפיהם.

מר שריד: הייתי מעדיף להעיר את הערותינו בצמוד לסעיפי התזכיר ששלחנו. (קודא את התזכיר). אין אנו אינטרס נטים ישירים בעניין זה. חברת הביטוח היא עסק כמו כל עסק, ואם ההוצאות יעלו - יפול הדבר על שכם הטבות. אבל אנו חיים את העניין הזה, ורצינו להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת לדבר. כי אפשר ללכת בדרך זו בכל עניין ועניין. למשל: בעניין הפבישים והרחבתם גם כן אפשר היה להסיל את העול על חברות הביטוח. לא יתכן ששני שכנים, שהאחד ביטח את עצמו והשני לא, ישלמו תשלומים שונים בעת שריפה, השכן שביטח את עצמו ישלם גם לחברות הביטוח וגם למכבי-אש, ואילו השני לא ישלם. אפשר לחוקק חוק שיטיל חובה כללית לשלם בעד כיבוי, ואז תהיה זו באמת חובה כללית. אבל איננו רואים סיבה לעשות זאת מטעם חברות הביטוח.

ש. פרלשטיין: מהו סכום הפרמיה בארץ של ביטוח אש?

האם קיימים בארץ אחרת תשלומי חובה על חברות הביטוח כחוק כבאות לטובת כיבוי אש?

י. שופמן: מה דעת חברות הביטוח על הטלת חובת ביטוח נגד אש על כל המבנים בארץ?

האם דבר זה היה מקטין את הפרמיה הממוצעת?

ד"ר ארהרד: אין סטטיסטיקה מדוייקת על סכום הפרמיות. יש סטטיסטיקה כוללת של כל הביטוח בארץ, אבל החוברת האחרונה מדברת רק על שנת 1955 וכוללת לא ביטוח נגד אש בלבד אלא ביטוח אבדן רכוש, גניבות, פריצות וכו'. ב-1955 מופיע לכל הענף הזה סכום של פרמיות של שמונה מיליון. אם נוציא מסכום זה את הפרמיות בעד גניבות וכו', צריך יהיה להוריד שלישי, ונשארים אפוא כ-5-6 מיליון. מזה צריך להוריד סכום נוסף. החברות הישראליות מקבלות גם ביטוח אש מחברות-משנה שלהן בחו"ל. עכ"פ, לשנת 1955 אפשר להניח סכום של 5-6 מיליון. ב-1956 הגענו, אני חושב, ל-7-6 מיליון, וב-1957 - ל-8-9 מיליון. עשרה אחוז מסכום זה היו נותנים אפוא 900-800 אלף ל"י, וזאת נצטרך לקחת מהמבוטחים.

הענף הזה של ביטוח אש הוא הענף היחידי היום - פרט לביטוח חיים - הנותן רווחים. בייחוד בביטוח מכוניות יש לחברות הפסדים גדולים, והענף הזה צריך אפוא לכסות את הענפים האחרים.

החברות הישראליות שילמו בשנה שעברה בערך 500-600 אלף ל"י מס-הכנסה. אם חברות הביטוח היו צריכות לשלם זאת עכשיו מכיסן, היה יוצא שלמעשה ישלם זאת שר האוצר.

לגבי ארצות אחרות: - דבר כזה אינו קיים באמריקה, לא באנגליה ולא ברוב ארצות אירופה. הוא קיים בארצות כמו ניו-זילנד ואוסטרליה, אבל בצורות אחרות. החברות מטילות כול מיוחד בעד החזקת צוות מכבי-אש, והסיבה לכך היא כי משקים רבים במדינות אלו רחוקים מאד מן העיר, והחזקת מכבי-אש יקרה מאד, ולכן דורשים מן האינטרססים השתתפות בהחזקה בצורה כזאת.

מר זיליסט: חוק כזה מטיל את המס על אלה שיש להם פוליסות, נחשב בעולם כחוק אנטי-סוציאלי. בשעתו הוא היה קיים גם בארצות אחרות כמו צרפת, והאיגודים המקצועיים היו הראשונים שהתחילו לחתום בזה. כי אמרו ששירות מכבי-אש הוא שירות לציבור כולו, ולא צריכים לשלם עבורו דוקא אלה שהם זהירים ומסדרים לעצמם פוליסות ביטוח. גם באוסטרליה ובניו-זילנד התחילו עכשיו במלחמה נגד המס הזה. ויש לזכור ששם המס חל במפורש על בעל הפוליסה, ואלה המדוחקים יותר ויותר מהמסרופזים משלמים יותר, ואילו בעיר גדולה בה יש שירות מכבי-אש, משלמים פחות. חברות הביטוח משמשות שם רק כגובה.

עדיין אין בעולם ביטוח חובה. במידה שישנו - הוא קיים בענפים שהציבור יכול להיפגע מהם כצד שלישי. יש ביטוח חובה צד שלישי בכלי רכב, אבל אין ביטוח חובה מפני אש. אין ספק שאילו אפשר היה להוציא-לפועל ביטוח חובה כזה, היה הדבר מקטין את הפרמיה. אינני חושב שחברות הביטוח צריכות לתמוך בכך, כי ביטוח חובה כזה ברור שלא יימסר לידיהן אלא תיווצר ארגונה נוספת. אבל דבר כזה בכלל אינו מקובל.

הפרמיה, אם כי היא נקבעת פחות או יותר ע"י החברות, נקבעת בכל זאת לפי הנסיון. במידה שאחוז הנזקים קטן יותר - הרי בגלל ההתחרות שבין החברות (כ-16 חברות מקומיות וכ-60 חברות זרות הפועלות בארץ), מורידים מיד את הפרמיה. אם הדבר יוטל בהתאם להצעת החוק, ברור שהוא יביא להגדלת הפרמיה.

ויש נקודה נוספת הקיימת במיוחד לגבי ביטוח אש. יש ביטוח-משנה. החברות הישראליות הגדולות ביותר אף הן קטנות מאד, ומוכרחות למסור חלק גדול לביטוח משנה. במידה וזה יביא לגידול הפרמיה, ייהנו מכך במידה רבה חברות ביטוח משנה, ואז יפול העול עוד יותר על המשק הישראלי, והאוצר יצא מפסיד.

מר זיליסט:

אשר לרווחים של חברות הביטוח, אלה אינם גדולים ביותר. חברות ביטוח בעולם כיום מוכנות להסתפק ברווחים מעסיקהן בגובה של 3%-5%. אם יש לחברות בעולם - וקצת גם לחברות הישראליות - רווחים גדולים יותר, הרי זה כשחברה ותיקה יותר צברה רווחות גדולות והיא משקיעה אותן ויש לה רווחים מההשקעות, וגם לכך שותף, כמובן, מס-הכנסה במידה ניכרת.

ב-1957 הסתכמו צוקי אש בערך ב-8 מיליון לירות. זוהי מעטסה כבדה על העסק הזה. הרווח מעסק כזה אינו מסתכם ב-10%. ואם יטילו על החברה את ה-10% המוצעים - הרי זה יותר מהרווח שלה, ואין הגיון בדבר. בסופו של דבר יפגע הדבר במס-הכנסה.

למעשה אינו משתתפים גם היום בתקציב מכבי-אש, אינו יכול לומר בכמה. יש גם תרומות ישירות, אבל בכל שריפה, במידה ומכבי-אש עוזרים בכיבוייה, מכסה חברת הביטוח את ההוצאות, הסכום בכלל בחשבון התביעה. אם השריפה עלתה 10 אלפים לירות וכיבוייה 300 ל"י - מוס"פים זאת לסכום הביטוח. אפשר לומר: צוק של עד 10,000 ל"י - מוס"פים 5%; למעלה מסכום זה - 6%, והחברות יהיו מוכנות לשלם את הכסף הזה לאוצר. איבנו חושבים שזה יהיה סכום מבוטל, ומהיה לו צורה לא של הטלת מס נוסף.

ש. פולשטיין: האם יש עליה בביטוח נגד אש, עליה מוחלטת לא יחסית בלבד?

מהו לפי דעתכם המצב הקיים של שירות כיבוי האש? האם הוא עונה למצב או לא?

מה תהיה עמדתכם אם תהיה הצעה להוסיף אחוז כלשהו לארנונה לנזקי מלחמה במקום ההצעה המוצעת?

אם הרוועדה תחליט שהתוספת תהיה ע"י בולים, כפי שנעשה באוטו-מטורליה, האם תהיה התנגדות מצדכם?

מר שריד: יש עליה אובייקטיבית בביטוח נגד אש, עקב הגדלת הבניה והתעשייה. נעשית גם פעולת הסברה ע"י סוכנים, ויש אפוא גם עליה ממשיית.

אשר לארנונה לנזקי מלחמה, אפשר לצרף זאת לכל מס. בענין זה איבנו יכולים להביע דעה מיוחדת.

אשר לתוספת ע"י בולים, אין זה משנה כיצד מוסיפים את התוספת, בכל מקרה שזו תהיה תוספת ישירה.

אשר למצב הקיים של שירות מכבי האש - היתה לנו שיחה בענין זה עם שר הפנים, והוא אמר: אם הכנסת לא תאשר את התוספת שנגבה מביטוח - לא אוכל להוציא-לפועל את החוק. ואנני אמרנו: איבנו חושבים שהגיעו מים עד נפש. יש עוד הרבה דברים טובים שכדאי לעשות בארץ ואין עושים אותם מפני חוסר יכולת. איבנו חושבים שמצב מכבי-האש הוא כל-כך רע. ואם לשם כך רוצים להטיל מס אנטי-סוציאלי - איבנו חושבים שיש בכך הגיון. כיום מגישים לנו מכבי-האש חשבון: מספר אנשים עבדו כן-וכן ימים, ומגיע להם תשלום לפי זה, ללא התחשבות בגודל הנזק. אם רוצים לשפר את מצבם של מכבי-האש, אפשר להעניק להם אחוז מסויים לפי גודל הנזק.

מר ארנרד: הרעיון להוסיף זאת לארנונה נראה לי מוצק בהחלט. כל בעל רכוש ללא הבדל צריך יהיה להשתתף בהוצאות אלו. אם הדבר יוטל על הציבור כולו, זה מתקבל על הדעת. אם לא - צריך להטיל זאת על מי שמתמש במיוחד בשירות זה. ומכאן ההצעה שבכל מקרה של שריפה ישתתף כל אחו בין אם הוא מבוטח או לא, בהוצאות של מכבי-האש, לפי סולם שייקבע לפי גודל הנזקים. במקרה כזה היו החברות יכולות להתחייב בפני מכבי-האש לגבות את הכסף.

היו"ר י. ריפתין: נמשיך בחוק זה בשייבה הבאה. (הישיבה נועלה ב-10.45)